

1.1 ความสำคัญและปัญหา

สถาบันการเงินนับเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งของระบบเศรษฐกิจ เนื่องจากสถาบันการเงินเป็นแหล่งระดมเงินทุนจากภายในประเทศและต่างประเทศเพื่อนำมาลงทุนในภาคเศรษฐกิจต่าง ๆ เช่น ภาคเกษตรกรรม ภาคอุตสาหกรรม และภาคบริการ ความมั่นคงของสถาบันการเงินจึงจำเป็นต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศให้เจริญก้าวหน้าอย่างมีเสถียรภาพ สถาบันการเงินที่ดีจะต้องเอื้ออำนวยต่อการเคลื่อนย้ายทุนระหว่างผู้มีเงินออมกับผู้ต้องการเงินทุนให้เป็นไปอย่างคล่องตัว การเคลื่อนย้ายเงินทุนดังกล่าวจะผ่านทางสถาบันการเงินต่าง ๆ ซึ่งประกอบด้วย ธนาคารพาณิชย์ ธนาคารที่ตั้งขึ้นโดยกฎหมายพิเศษหรือธนาคารที่ดำเนินการเฉพาะอย่าง (ได้แก่ ธนาคารออมสิน ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ธนาคารอาคารสงเคราะห์) และสถาบันการเงินอื่น ๆ ที่ทำหน้าที่คล้ายธนาคารพาณิชย์ เช่น บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ บริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย นิคมจากสถาบันการเงินต่าง ๆ เหล่านี้พบว่าธนาคารพาณิชย์นับเป็นสถาบันการเงินที่มีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศเป็นอย่างมาก เนื่องจากธนาคารพาณิชย์มีสินทรัพย์มากที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับสถาบันการเงินอื่น ๆ โดยมีสินทรัพย์ถึงร้อยละ 70 ของสถาบันการเงินภายในประเทศ (ดูตารางที่ 1.1)

กิจการธนาคารพาณิชย์เริ่มนำเข้ามาใช้ในประเทศไทยราวปี พ.ศ. 2431 โดยมีธนาคารฮ่องกงและเซี่ยงไฮ้เป็นธนาคารแห่งแรกที่เปิดดำเนินการ ในระยะแรกกิจการของธนาคารพาณิชย์ยังไม่มีขยายตัวมากนัก จนกระทั่งประเทศไทยเริ่มวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจโดยให้ความสำคัญแก่ภาคอุตสาหกรรมและบริการมากขึ้น ทำให้ผลผลิตภายในประเทศของภาคอุตสาหกรรมและบริการเพิ่มขึ้นจาก 51,597 ล้านบาท และ 103,899 ล้านบาท ในปี พ.ศ. 2520 เป็น 152,362 ล้านบาท และ 286,005 ล้านบาท ในปีพ.ศ. 2532 (ดูตารางที่ 1.2) จากการขยายตัวของภาคอุตสาหกรรมและบริการมีผลทำให้ความต้องการเงินลงทุนจากภาคอุตสาหกรรมและบริการเพิ่มขึ้น และพบว่าในปี พ.ศ. 2520 สินเชื่อที่ธนาคารพาณิชย์ให้แก่ภาคอุตสาหกรรมและภาคบริการมี

ตารางที่ 1.1 สินทรัพย์และสัดส่วนของสินทรัพย์ของสถาบันการเงินในประเทศ

หน่วย : ล้านบาท

: ร้อยละ

	2520		2524		2528	
	มูลค่า	สัดส่วน	มูลค่า	สัดส่วน	มูลค่า	สัดส่วน
ธนาคารพาณิชย์	183,064	70.76	398,556	71.92	715,695	75.43
ธนาคารออมสิน	18,210	7.04	31,178	5.63	54,159	5.71
ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์	9,905	3.82	20,182	3.64	25,429	2.68
ธนาคารอาคารสงเคราะห์	3,187	1.23	12,054	2.18	12,322	1.30
บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์	38,248	14.78	76,897	13.88	111,529	11.75
บริษัทเงินทุนอุตสาหกรรม	2,047	0.79	5,532	1.00	9,019	0.95
บริษัทประกันชีวิต	2,169	0.85	5,988	1.08	11,275	1.19
บริษัทประกันภัย	1,867	0.73	3,794	0.67	5,311	0.56
บริษัทเครดิตฟองซิเออร์	-	-	-	-	4,056	0.43
	258,697	100.00	554,136	100.00	948,795	100.00

หมายเหตุ : ไม่รวมสินทรัพย์ของสถาบันการเงินจากต่างประเทศ

ที่มา : สถาบันการเงินในประเทศไทย ธนาคารกรุงเทพ จำกัด

ตารางที่ 1.2 มูลค่าของผลผลิตภายในประเทศเบื้องต้น
จำแนกตามภาคการผลิต ตามราคาปี 2515

หน่วย : ล้านบาท

	2520	2524	2528	2532
ภาคเกษตร	65,537	77,701	78,539	92,386
ข้าว	46,794	58,528	51,620	56,680
ปศุสัตว์	8,102	9,500	9,352	13,326
ประมง	7,499	6,777	4,105	4,951
ป่าไม้	3,142	2,896	2,117	1,417
การบริการทางการเกษตร	-	-	2,420	2,610
การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรอย่างง่าย	-	-	8,925	11,402
ภาคอุตสาหกรรม	51,597	69,113	91,364	152,362
เหมืองแร่และขุดหิน	3,526	4,623	9,901	15,102
อุตสาหกรรม	48,071	64,490	81,463	137,260
ภาคบริการ	103,899	142,626	197,641	286,005
การคมนาคมและขนส่ง	14,474	20,209	28,171	40,650
การค้าส่งและค้าปลีก	41,213	51,103	64,162	100,984
การเงินและการธนาคาร	11,574	19,197	11,772	25,984
ที่อยู่อาศัย	3,823	4,723	17,357	21,427
การบริหารและป้องกันประเทศ	9,555	13,192	21,358	23,691
การบริหารอื่น ๆ	24,260	34,202	54,821	74,090

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

เป็นจำนวน 24,514.6 ล้านบาท และ 73,119.1 ล้านบาท ได้ขยายตัวเพิ่มขึ้นเป็น 263,169.4 ล้านบาท และ 571,585.0 ล้านบาท ในปี พ.ศ. 2532 (ดูตารางที่ 1.3) เนื่องารรับกับความต้องการสินเชื่อของการผลิตจากภาคการเกษตร อุตสาหกรรม และบริการที่เพิ่มขึ้น ทำให้ระบบธนาคารพาณิชย์ไทยมีการขยายตัวเพิ่มขึ้นจนกระทั่งในปัจจุบันมีจำนวนธนาคารพาณิชย์ของไทย 15 ธนาคาร และสาขาตัวแทนของธนาคารต่างประเทศ จำนวน 14 ธนาคาร (ดูตารางที่ 1.4) และเมื่อนพิจารณาจากอัตราการขยายตัวของสินทรัพย์ เงินฝาก และสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ไทย ในช่วงปี พ.ศ. 2521-2532 พบว่ามีอัตราการขยายตัวเพิ่มขึ้นโดยเฉลี่ยประมาณปีละ 19.73, 19.81 และ 20.93 ตามลำดับ (ดูตารางที่ 1.5)

การที่ระบบเศรษฐกิจมีการขยายตัวอย่างต่อเนื่องทำให้สภาพคล่องทางการเงินในระบบธนาคารพาณิชย์ตึงตัวมากขึ้น พิจารณาสัดส่วนของสินเชื่อต่อเงินฝากเพิ่มขึ้นจากระดับร้อยละ 90.73 ในปี พ.ศ. 2530 เป็นร้อยละ 100.27 ในปี พ.ศ. 2533 (ดูตารางที่ 1.6) จากสภาพการเงินที่ตึงตัวมากขึ้นทำให้ธนาคารแห่งประเทศไทยต้องออกมาตรการต่าง ๆ เช่น ปลดปล่อยอัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำทุกประเภทลอยตัว เพื่อให้เกิดการแข่งขันอย่างเสรีขึ้นในระบบธนาคารพาณิชย์ การยกเว้นภาษีดอกเบี้ยเงินฝากประจำที่มีวงเงินไม่เกิน 200,000 บาท การยกเว้นภาษีดอกเบี้ยเงินกู้ยืมจากต่างประเทศ ตลอดจนลดการถือครองพันธบัตรรัฐบาลในการเปิดสาขาของธนาคารพาณิชย์จากร้อยละ 16 ของเงินฝากธนาคารพาณิชย์ มาเป็นร้อยละ 10 ของเงินฝากธนาคารพาณิชย์ มาตรการต่าง ๆ เหล่านี้ทำให้ธนาคารพาณิชย์มีการแข่งขันกันมากขึ้น โดยเฉพาะการแข่งขันทางด้านอัตราดอกเบี้ยเงินฝากเพื่อรักษาสภาพคล่องของธนาคารพาณิชย์ ตลอดจนขยายการเปิดสาขาของธนาคารพาณิชย์เพิ่มขึ้น โดยในปี พ.ศ. 2533 สาขาของธนาคารพาณิชย์ของไทย มีจำนวน 2,286 สาขา ประกอบด้วยสาขาในเขตกรุงเทพมหานคร 645 สาขา และในส่วนภูมิภาค จำนวน 1,641 สาขา ซึ่งเพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2522 จำนวน 923 สาขา (ดูตารางที่ 1.7) การแข่งขันในการดำเนินธุรกิจของธนาคารพาณิชย์เพื่อรักษาสภาพคล่องของธนาคารอาจมีผลทำให้กำไรของธนาคารพาณิชย์มีแนวโน้มลดลง เนื่องจากส่วนต่างของอัตราดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมกับอัตราดอกเบี้ยเงินฝากของธนาคารพาณิชย์ลดลง จนทำให้ธนาคารพาณิชย์ต้องแสวงหารายได้อื่น ๆ นอกจากการแสวงหาเงินฝากเพื่อนำมาให้กู้ยืมและลงทุนในหลักทรัพย์ โดยรายได้อื่น ๆ จะอยู่ในรูปค่าธรรมเนียม

ตารางที่ 1.3 สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์จำแนกตามภาคการผลิต

หน่วย : ล้านบาท

	2520	2524	2528	2532
ภาคเกษตรกรรม	6,340.5	16,042.1	39,355.0	63,470.3
ภาคอุตสาหกรรม	24,514.6	60,136.0	121,635.9	263,169.4
เหมืองแร่	668.3	1,806.7	3,326.1	4,386.3
อุตสาหกรรม	23,846.3	58,329.3	118,309.8	258,785.0
ภาคบริการ	73,119.1	141,757.4	279,679.3	571,585.0
ธุรกิจอสังหาริมทรัพย์	3,841.9	6,972.7	19,446.5	100,624.9
นำเข้า	15,585.0	25,110.1	34,188.0	50,030.2
ส่งออก	13,119.2	26,077.0	45,019.7	83,242.1
การค้าปลีกและค้าส่ง	28,129.9	58,816.9	122,256.9	199,508.8
ธุรกิจการเงินและการธนาคาร	7,017.3	12,748.4	31,842.0	66,011.7
การบริการ	5,425.8	12,032.3	26,926.2	64,167.3

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 1.4 ธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย และปีที่เปิดกิจการ

ธนาคารพาณิชย์ไทย	ปีที่เปิดกิจการ	สาขาธนาคารต่างชาติ	ปีที่เปิดกิจการ
1. ไทยพาณิชย์	2449	1. ฮ็องกง	2432
2. นครธน	2476	2. ชาร์เตอร์แบงก์	2437
3. เอเชีย	2479	3. อินโดสูเอช	2440
4. นครหลวงไทย	2487	4. ซีไอตง	2452
5. กรุงเทพพาณิชย์การ	2487	5. กวางตุ้ง	2462
6. กรุงเทพ	2487	6. ซิตี้แบงก์	2466
7. กรุงศรีอยุธยา	2488	7. สาธารณพาณิชย์จีน	2490
8. กสิกรไทย	2488	8. การทโอเวอร์ซี	2490
9. แหลมทอง	2491	9. ธนาคารอเมริกา	2492
10. สหธนาคาร	2492	10. มิตซูบิชิ	2495
11. ไทยทูน	2492	11. โตเกียว	2505
12. ศรีนคร	2499	12. เซสแมนแช่ตัน	2507
13. ทหารไทย	2500	13. สหมาลัยัน	2507
14. มหานคร	2503	14. คอยซ์	2521
15. กรุงไทย	2509		

ศูนย์วิทยุทรัพยากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

ตารางที่ 1.5 อัตราการเจริญเติบโตทางด้านสินทรัพย์ เงินฝาก และสินเชื่อ
ธนาคารพาณิชย์ไทยปี พ.ศ. 2521-2533

หน่วย : ร้อยละ

	สินทรัพย์	เงินฝาก	สินเชื่อ
2521	27.98	21.46	32.84
2522	18.02	9.39	21.71
2523	18.58	24.97	15.73
2524	21.55	23.31	17.33
2525	19.54	23.24	16.50
2526	24.30	24.76	31.61
2527	20.85	20.89	19.54
2528	7.96	10.67	9.06
2529	8.66	11.33	4.10
2530	17.95	15.52	18.97
2531	19.75	19.50	22.35
2532	22.95	25.73	27.75
2533	28.40	26.72	34.64
	19.73	19.81	20.93

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

ตารางที่ 1.6 เงินฝาก สินเชื่อ และสัดส่วนสินเชื่อต่อเงินฝากของธนาคารพาณิชย์
ปี พ.ศ. 2521-2539

	เงินฝาก (ล้านบาท)	สินเชื่อ (ล้านบาท)	สัดส่วนสินเชื่อต่อเงินฝาก ร้อยละ
2521	179,308	171,412	98.91
2522	189,594	208,623	110.03
2523	236,943	241,439	101.90
2524	292,164	238,279	81.56
2525	360,070	330,007	91.65
2526	449,224	434,333	96.69
2527	543,056	519,207	95.61
2528	601,016	566,263	94.22
2529	657,377	589,494	89.67
2530	772,968	701,327	90.73
2531	923,735	858,065	92.89
2532	1,161,420	1,096,158	94.38
2539	1,471,761	1,475,876	100.27

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

ตารางที่ 1.7 จำนวนสาขาและจำนวนเพิ่มสาขานาครบาลราชย์ไทยเขตนครหลวง และภูมิภาค
ในปี พ.ศ.2522-2533

	จำนวนสาขา			จำนวนเพิ่ม		
	นครหลวง	ภูมิภาค	รวม	นครหลวง	ภูมิภาค	รวม
2522	419	944	1,363	-	-	-
2523	442	1,016	1,458	23	72	95
2524	468	1,068	1,536	26	52	78
2525	489	1,134	1,623	21	66	87
2526	511	1,177	1,688	22	43	65
2527	528	1,221	1,749	17	44	61
2528	546	1,200	1,816	18	49	67
2529	568	1,335	1,903	22	65	87
2530	582	1,415	1,997	14	80	94
2531	595	1,466	2,061	13	51	64
2532	613	1,514	2,127	18	48	66
2533	645	1,641	2,286	32	127	159

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

ศูนย์วิจัยทรัพยากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ต่าง ๆ เช่น การดูแลและรักษาหลักทรัพย์ (Custodian Services)* การให้บริการจัดทำหรือวิเคราะห์โครงการเพื่อการลงทุน (Feasibility Studies) การเป็นที่ปรึกษาในการซื้อกิจการรวมกิจการหรือควบกิจการ (Acquisition Merger Or Consolidation) เป็นต้น แต่รายได้ที่ได้รับจากค่าธรรมเนียมเหล่านี้ยังอยู่ในระดับต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับรายได้ทั้งหมดของธนาคารพาณิชย์ กล่าวคือ รายได้ที่อยู่ในรูปค่าธรรมเนียมจะมีเพียงร้อยละ 8 ของรายได้ทั้งหมด ดังนั้นรายได้ของธนาคารพาณิชย์ส่วนใหญ่ยังคงเป็นรายได้ที่รับจากการให้สินเชื่อโดยได้รับในรูปของดอกเบี้ยรับและส่วนลดรับ นอกจากนี้ยังมีรายได้ในรูปเงินปันผลซึ่งเกิดจากการลงทุนในหลักทรัพย์ของธนาคารพาณิชย์ (ดูตารางที่ 1.8) ด้วยเหตุนี้จึงทำให้การดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์ยังคงต้องแสวงหาเงินฝากเพื่อนำมาให้สินเชื่อเป็นหลัก

เนื่องจากระบบธนาคารพาณิชย์ของไทยเป็นระบบธนาคารสาขา (Branch Bank)** การดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์จะมีประสิทธิภาพและเสถียรภาพก็ต่อเมื่อการดำเนินธุรกิจของสาขาส่วนใหญ่มีประสิทธิภาพ กล่าวคือ การดำเนินธุรกิจของสาขาจะต้องมีกำไรสูงสุดหรือมีต้นทุนในการดำเนินธุรกิจต่ำสุด เนื่องจากการดำเนินธุรกิจของสาขามีขนาดการผลิตแตกต่างกันออกไป การศึกษาถึงการประหยัดต่อขนาดการผลิตของสาขาธนาคารจะเป็นการศึกษาถึงลักษณะการผลิตของสาขาธนาคารว่าเมื่อทำการขยายขนาดการผลิตออกไปจะทำให้ต้นทุนเฉลี่ยในระยะยาวของสาขาธนาคารมีแนวโน้มลดลงหรือไม่ ซึ่งเป็นสิ่งที่สะท้อนถึงการจัดสรรปัจจัยการผลิตของสาขาธนาคารแต่ละขนาด

* การดูแลและรักษาหลักทรัพย์ (Custodian Services) เป็นการรับฝาก ดูแล และเก็บรักษาหลักทรัพย์ ตลอดจนการนำส่งหรือรับมอบหลักทรัพย์ เมื่อมีการซื้อขายติดตามดูแลรักษาผลประโยชน์ตามสิทธิต่าง ๆ ที่จะได้รับจากการลงทุนในหลักทรัพย์ เช่น เงินปันผล และสิทธิในการจองหุ้น เติมทุน รวมทั้งจัดการทางด้านนิติการเงินให้กับลูกค้าที่มาใช้บริการ

** ระบบธนาคารสาขา (Branch Bank) คือ ธนาคารหนึ่งมีสาขากระจายไปทั่วประเทศ สำนักงานที่เป็นสาขาจะใช้ชื่อเดียวกันกับสำนักงานใหญ่ สาขาทั้งหมดขึ้นกับคณะกรรมการบริหารชุดเดียวกัน ผู้จัดการสาขาเป็นบุคคลที่ได้รับการแต่งตั้งไปจากสำนักงานใหญ่

ตารางที่ 1.8 สัดส่วนของรายได้ในการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์ไทย

พ.ศ. 2526-2533

หน่วย : ร้อยละ

	2526	2527	2528	2529	2530	2531	2532	2533
รายได้ทั้งหมด	100	100	100	100	100	100	100	100
1. รายได้ในรูปดอกเบี้ย ส่วนลดและเงินปันผล	95	96	95	92	90	90	91	92
2. รายได้ในรูปค่าธรรมเนียม	5	4	5	8	10	10	9	8

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การผลิตว่ามีประสิทธิภาพมากน้อยแค่ไหน เพื่อนำมาเป็นแนวทางการกำหนดปัจจัยการผลิตให้สอดคล้องกับขนาดของสาขา เมื่อการดำเนินธุรกิจของสาขาธนาคารโดยส่วนใหญ่มีการประหยัดต่อขนาดย่อมทำให้ภาพรวมของธนาคารมีการประหยัดต่อขนาดและมีเสถียรภาพภายใต้สถานการณ์แข่งขันของธนาคารพาณิชย์ เพื่อรักษาสภาพคล่องของธนาคาร

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

การศึกษากการประหยัดต่อขนาด (Economies of Scale) ของธนาคารพาณิชย์ที่ผ่านมาได้ทำการศึกษาจากลักษณะภาพรวมของธนาคารพาณิชย์ทั้งระบบ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาว่าธนาคารพาณิชย์แต่ละขนาดซึ่งประกอบด้วย ธนาคารพาณิชย์ขนาดใหญ่ กลาง และเล็ก มีการประหยัดต่อขนาดการผลิตหรือไม่ กล่าวคือ เป็นการศึกษาว่าเมื่อมีการขยายขนาดการผลิตออกไปแล้วจะทำให้ต้นทุนเฉลี่ยต่อหน่วยของธนาคารลดลงหรือไม่ ประกอบกับธนาคารพาณิชย์ได้ขยายประเภทการดำเนินธุรกิจเพิ่มมากขึ้น จึงได้มีการศึกษาถึงการประหยัดจากขอบเขต (Economies of Scope) ของระบบธนาคารพาณิชย์ว่ามีการประหยัดจากขอบเขตการผลิตหรือไม่ กล่าวคือ เป็นการศึกษาว่าเมื่อดำเนินธุรกิจโดยการให้บริการชนิดใหม่ออกมาแล้วทำให้ต้นทุนเฉลี่ยของธนาคารลดลงหรือไม่

จากการศึกษาที่ผ่านมาได้ทำการศึกษาแต่เพียงภาพรวมของธนาคารพาณิชย์โดยมิได้ทำการศึกษาในลักษณะของสาขาธนาคาร การศึกษาจึงเป็นการศึกษาในรายละเอียดของธนาคาร โดยจะทำการศึกษาถึงลักษณะของการประหยัดต่อขนาดสาขาธนาคารพาณิชย์ซึ่งมีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อศึกษาเกี่ยวกับการประหยัดต่อขนาดการผลิตของสาขาธนาคารพาณิชย์แต่ละขนาดการผลิตว่ามีการประหยัดต่อขนาดหรือไม่ การประหยัดต่อขนาดการผลิตจะมีมากน้อยแตกต่างกันอย่างไร
2. เพื่อศึกษาถึงการประหยัดต่อขนาดการผลิตของสาขาธนาคารพาณิชย์ จากลักษณะของผลผลิตที่แตกต่างกันจะมีความแตกต่างกันอย่างไร
3. เพื่อศึกษาถึงความยืดหยุ่นของต้นทุนต่อราคาปัจจัยการผลิตว่ามีผลต่อต้นทุนการผลิตอย่างไร และแต่ละปัจจัยการผลิตมีความแตกต่างกันอย่างไร

4. เพื่อเปรียบเทียบผลการประมาณค่าการประหยัดต่อขนาดการผลิตโดยวิธีประมาณค่าแบบสมการกำลังสองน้อยที่สุด (Ordinary Least Squares : OLS) กับการประมาณค่าสมการแบบความแปรปรวนไม่คงที่ (Generalized Least Squares : GLS) ว่ามีผลแตกต่างกันอย่างไร*

1.3 ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษาการประหยัดต่อขนาดการผลิต (Economies of Scale) ของสาขาธนาคารพาณิชย์ จะทำการศึกษาจากสาขาของธนาคารพาณิชย์ไทยจำนวน 148 สาขา โดยได้แบ่งขนาดของสาขาธนาคารออกเป็น 3 ขนาด ตามปริมาณเงินฝากและเงินให้กู้ยืมในปี พ.ศ.2533 ซึ่งเป็นการแบ่งตามปริมาณธุรกิจและองค์กรงานของสาขาดังต่อไปนี้

1. สาขาขนาดใหญ่ หมายถึง สาขาของธนาคารพาณิชย์ที่มีปริมาณเงินฝาก เงินให้กู้ยืมรวมกันมากกว่าหรือเท่ากับ 600 ล้านบาทขึ้นไป โดยมีเงินฝากมากกว่าหรือเท่ากับ 250 ล้านบาท และมีเงินให้กู้ยืมมากกว่าหรือเท่ากับ 150 ล้านบาท จำนวน 63 สาขา

2. สาขาขนาดกลาง หมายถึง สาขาของธนาคารพาณิชย์ที่มีปริมาณเงินฝากและเงินให้กู้ยืมรวมกันมากกว่าหรือเท่ากับ 300 ล้านบาท แต่น้อยกว่า 600 ล้านบาท โดยมีเงินฝากมากกว่าหรือเท่ากับ 150 ล้านบาท และมีเงินให้กู้ยืมมากกว่าหรือเท่ากับ 100 ล้านบาท จำนวน 42 สาขา

3. สาขาขนาดเล็ก หมายถึง สาขาของธนาคารพาณิชย์ที่มีปริมาณเงินฝากและเงินให้กู้ยืมรวมกันน้อยกว่า 300 ล้านบาท จำนวน 43 สาขา

ศูนย์วิทยทรัพยากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

* เนื่องจากข้อมูลที่นำมาทำการศึกษาเป็นแบบภาคตัดขวาง (Cross Section) อาจจะทำให้เกิดความแปรปรวนของ Error Term มีค่าไม่คงที่ จึงนำเอาการประมาณค่าแบบกำลังสองน้อยที่สุด (Ordinary Least Squares : OLS) มาเปรียบเทียบกับผลการประมาณค่าแบบความแปรปรวนไม่คงที่ (Generalized Least Squares : GLS)

1.4 วิธีการศึกษา

วิธีการศึกษาในวิทยานิพนธ์เรื่องนี้ ได้นำแบบจำลองของ Edgar และคณะมาประยุกต์ใช้ในการหาค่าการประหยัดต่อขนาด (Economies of Scale) ของสาขาธนาคารพาณิชย์ โดยนำรูปแบบสมการต้นทุนของ Cobb-Douglas มาทำการศึกษา และต้นทุนในการดำเนินธุรกิจสาขาของธนาคารขึ้นอยู่กับค่าจ้างแรงงาน ราคาสินค้าทุนที่แท้จริง ราคาของวัตถุดิบในการให้บริการ (เครื่องเขียนแบบพิมพ์) และผลผลิตของธนาคาร ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ คือ ผลรวมของเงินฝากและเงินให้กู้ยืม ผลรวมของเงินฝากและเงินให้กู้ยืมปรับด้วยอัตราดอกเบี้ยของการให้บริการ และจำนวนครั้งในการให้บริการ โดยมีข้อสมมติ (Assumption) ที่สำคัญคือ สาขาของธนาคารจะพยายามดำเนินธุรกิจให้ต้นทุนการดำเนินงานมีค่าต่ำสุด ณ ระดับผลผลิตหนึ่ง (Cost Minimization) โดยใช้วิธีกำลังสองน้อยที่สุด (Ordinary Least Squares) และการประมาณค่าแบบความแปรปรวนไม่คงที่ (Generalized Least Squares) ประมาณค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรอิสระต่าง ๆ เมื่อเปรียบเทียบวิธีการประมาณค่าสัมประสิทธิ์ของทั้ง 2 วิธีว่าแตกต่างกันอย่างไร

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลการศึกษาทำให้ทราบว่าปัจจัยอะไรบ้างที่เป็นตัวกำหนดต้นทุนในการดำเนินงานของสาขาธนาคารแต่ละขนาดการผลิต และปัจจัยการผลิตแต่ละตัวมีผลต่อต้นทุนในการดำเนินงานของสาขาธนาคารแต่ละขนาดการผลิตมากน้อยแตกต่างกันอย่างไร จากผลของปัจจัยการผลิตต่าง ๆ เหล่านี้สามารถที่จะนำมาเป็นแนวทางในการกำหนดขนาดการผลิตของสาขาธนาคาร เพื่อก่อให้เกิดการประหยัดต่อขนาดการผลิต หรือทำให้ต้นทุนเฉลี่ยของสาขาธนาคารแต่ละขนาดการผลิตลดลงเมื่อมีการเพิ่มผลผลิต

จากการศึกษายังทำให้ทราบถึงการวิเคราะห์การประหยัดต่อขนาดของสาขาธนาคารแต่ละขนาดการผลิตว่า มีลักษณะการประหยัดต่อขนาดแตกต่างกันอย่างไร กล่าวคือ เมื่อสาขาแต่ละขนาดการผลิตมีการประหยัดต่อขนาดแสดงว่า การผลิตของสาขาธนาคารอยู่ในช่วงที่อัตราเพิ่มของต้นทุนน้อยกว่า

อัตราการผลิตของผลผลิตจึงทำให้ต้นทุนเฉลี่ยลดลง* ในทางตรงข้ามหากต้นทุนในการผลิตหน่วย-
สุดท้ายมากกว่าต้นทุนเฉลี่ยต่อหน่วย เมื่อสาขาทำการผลิตเพิ่มขึ้นจะทำให้ต้นทุนเฉลี่ยต่อหน่วยเพิ่มขึ้น

ศูนย์วิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

* อัตราการผลิตของต้นทุนน้อยกว่าอัตราเพิ่มของผลผลิต สามารถเขียนใน
รูปคณิตศาสตร์ได้ว่า $\left[\frac{dc}{c} \right] \left(\frac{q}{dq} \right) < 1$ ซึ่งในทางเศรษฐศาสตร์หมายความว่า
ความยืดหยุ่นของผลผลิตต่อต้นทุนมีค่าสูง